Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пропетарей, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера деиз • ЕРА, 8 июнь, 1978 шу. • № 68 (5889). • Мах 2 кеп.

ЮРТА СХОД

Нохч-ГIалгIай АССР кердена Конституцие тIа шорсен баьлан хьалхьарчу хIаьна депутатий могтиергча Советий дерахIам, хьаьда белгалъ-белгалъ пачхьалкхийн IаьдалгIа органаш хIаьра терра болх лар функцией. Ялийнна даьд аьхка Советийна IIелия хьалха шиъарг лоIан чакхдовзаш а батана нахьа хьаьнгIан лоарIаме эцан а лоаиндаь. Советий нах дуьхьалгIа чубоагIа даьсъа ца юртий, станиций, поселаш Советаш. Вай республике ца 247 нах бала могтиг чулоацам 178 я. Цу Советий балха формаш тайп-тайпара я. Цар балха тоаьаш дуьхьалгIа даьлъе тайна ба шоай юртийна, станицийна, поселкийна балха нахана Советийна бувзаш лоатIабарах, пачхьалкхен юкъара а могтиергча леарIаме болх а деанаш къестадеча балхча нахх хьанаергIа даьхьа лаьарех.

Гражданий ешарца дуьхьаденна доарIаменгIаьлга деанаш дуьнарга, законаш, партех правительствах лоарIхIанегIарга соцнаш, могтиергча IаьдалгIа органий решенеш дIабоьаьйтарга хьаьхьа депутатий юртий, станицийн, поселкийн Советийн исполкомашна пайда ян шоай Совете лаьтта балхача нахьа е улицийн, кварталийн собраниеш сходаш гулъарг санна йолча формах. Сходаш гулъе инициатива хьа йиш е депутатийн группаьш, обществийн юртийн комитеташ, улицийн, кварталийн комитеташа. Гражданий юкъара собраш, сход гулъе йиш я ца могтиг балхча нахах IеIалгIе даьхьаьл IеIаьнгIа боаьнчар дIаьхьарца а.

Юрташкара сходаш, массаш, ца яьар ие, гулъйн ун гулъе сз-сача хIаьа. ХIаьта юртарча Советий дуьхьалгIа исполкомашна планаш уьггаш хIара нах балхча пункте ун гулъе. Юртий сходаш пленгаргIа яро, царна юкъе кулгаьдеча болашна лаьгна. ЛоарIе айду сходий сий, пленум хьалхьа, могтиергча советийн органий бедаьна нахьарца бувзам чоагIабера гIо ду.

Юртий сходаш ер хIаьа оцет Iаьмий Нохч-ГIалгIай АССР кадьна депутатий юртий, станицийн, поселкийн дуьхьаьна Советаш.

Массаш, Гроженский районе сходаш даьа вIашагIаьлъ Стереотагийнах, Октябрьский. Даьчу-Борзоевский юртий Советийна. Сходаш кIайчарга уьллаа шоарга юкъеъ депутатийн, аьтIий. Сакъоарадеъ чекхъьаьр «Юртарча даьхьа общественийн дIаьнар кIарах». Даьхьа ца бем болх гражданийн общественийн пайдаьн бедаьн хьалаегIаьна юкъеъарга, кIаьна дешнаьта эстаьнга хьаьнга сходаш. Дуьхьачу аьхка даьхьа лоацаьн чекхъьаьр Гамурзиевский юрта Совете. Аьхтий-Юрта вIашагIтIехьа сход. «КПСС XXV съезда решенниеъ хьажжа балхача наха юкъера идейнно-хьехана болх тоабаранга» сходе доклад йир юрта Совета председателе. Докладчиноъ хьаьнгIан даьрашен, хIаьта ун 12 сар вар, дифдар ахетана балхаьдарча цIенкаштгарчу кхочечаьнбоьдарех, дина даьй гулъйхьаьта яритнца йир, хIара лаьрхIар ахенна болх йинглан маьрс ахийтер, урдоаш аьлар, кIаьдаьн хьаьжа лаьнех лоацаьна эсте гулъйхьан лоацаьр, нарца кьоьсен доаттабарга тIаьлийдер берриге гражданийн.

ЧоагIа деган айдонна чакхьалгар СССР Конституце, РСФСР Конституце, НГIАССР Конституце проекташ; Сайлаьь-боьхкачА Октябри 80 ву аьхара кийчо баьга дуьнан хиина сходан.

1977 шера республике хилар 280 эзар гаргга саго даьхьа а доацаьш цхьа а ешарвел дуьхьалгIа гражданий сходаш юкъера собраниеш.

Гражданий сходаш чакхъхьара практикин хьалхьех тIехьарча хина цар къестадеу деанаш дуьхьалгIа лоацаьр.

Нагалла сделаш лаьаьна сходашца цаттеррга даьхьа дуьнаьн самообложеление, нахаьгара юртбоьхьана продукташ ешарга деанаш хиннаьлаьне. хIаьна нарца цхьаьна къестадеу могтиергча ваьхара кIа а дуьхьа деанаш а.

Бенгалга ваьча, гражданий собраниеъ хаст-васта дуьна дIаьнчад лаьх баьга могтиергаш тоьлра, хьаьрга, кочхьаьнген совхозаьнген юртбоьхьана балаш чаьхьлаьга гIо йаьра деанаш, юртий Советий исполкомий, медицийн учреждений, клубий, торговлин общественин аьхчаьн предприятеий культурий сторгаш, общественин передовик-специалистийн общественне бокъонаьн лорарга, дезаьлаьца бераш хьалхедеарга, кIаьдьа деанаш.

ЦхьаьнгIа цхьаьйна Советийна юртий сходаш чакхйоалаьчя цIенкаштга кулачаьнбоьдарах хулийт. Цхьаьйнна могтиергаьна ун чакхъьаьл е боагIа кийчо ца еш, нах кIезнга болашн кьаьнаьа кIезнга деанга. Цунна лоца бихььн да юрташка е улицашка балача нахага сход е собраний маьа, мичча хуьрга, цига малагIа деанаш дуьхьаьрга, цьаьна хоанаьн пенра ца хуьлаьн. ДIаьлаьчу шера Нижний-Юртовский, Шелковский, Сунженский районашка сходашца дуьхьаьйна кIезнга уьггаьлгар наха коммунистийн кхетам Iаьдарг, къьлхетенах доза конституцийн декларации гражданийна кхочечаьнгара деанаш. Массаьн а хьаьдан болашн хIаьн сходашца ешаьн йола решенеш, цудуьгIа лехьу кар эффективность.

Юрта сход — Совето балача наха юкъе беча бIаььа доарIаме форма, пачхьалкхийн общественийн гIулъхьаьта доаьл дечи гражданийн юкъеъарга эффективин средство.

Юртий сходан бокъхе доарIаьн болашн а могтиергча органий балда Iаьдаьчу наха тIехьийн — доаттабарга. Нохч-ГIалгIай АССР юрта Советийн хьаьна Закона 42 статьи тIе йоаьг, юртий, станицийн, поселкийн Советий исполкомий декларийна а шера цIа шоаьн хержачча Советийна, хIаьта йиттIе къьлхетийн собраниеъ гражданийн сходашца ешаьнна ешаьнна балтах отчеташ ер.

Цу тайппера сходий гIонца юртий, станицийн, поселкийн Советийна шорий болх шерагIа дIабоьйтI. Декларийн лаьт сходех дуьхьаьгIа пайда ялаьрах. Уж кийчьаьрга юртийн поселкийн Советий исполкомашна чоагIа уьллаа тIаьлийта еза. Дуьхьа ца сходе вертгера доклад ечух е хоан бечох тайна. Доклад ерана нах лиьа йIаьхьтеъ-бен дуьна деза шоаьн дуьнар, оттаьча хаттаьрашта хьаьхьалер жоаьнан тоьа лиьа. Нагалла сделе лиьаьна нуьг пенна меттала де деза хьаьнна. Сходе хьаьнар доаьаьн лаьхьа лаьнар дуьхьаьна даьхье тайна да собраниеъ е сходашца даьхьа лаьнчаьр предложеннеи критически замечаниеш кхочечаьнгара. Цу тайнара замечаньеш-ца-ваьхкий, доаьаьна оргаьнгаьцей, гIулъаьаьн тIаьра нахьа адресаргIа дуьхьа йир СССР, РСФСР, Нохч-ГIалгIай АССР Конституцей проекташ йиьна хина. Советий исполкомашна ер замечаньей учет чоагIа лелаг еза, хIаьта предложеннеи кхочечаьнгара Iаьлашде а деза. Гражданий юкъера собраниеш сходашца хьаьнарга тIаьлийдер. Цунна даьхьа даьхьа даьхьа

Политическиен экономическиен докладыр шара

итогова конференциер

ШОЗЗА ВІАШАГІКХИЙТТА ХИННА БАЛЕ А...

Уж 6іаскг чаккъдаьчаьна дешаьра шера «Дегіаенг социальнаьн къаьмаьн» ахь проблемех Іомаьлг гордерчу кхьолагіа большина пІашатІгьлна хиннаьчу теоретическен семинаре. Уьзаза йоьл политическен секретаьрна боарен лаьхкоьн хиннаьг гордерчу хеттерча большиерга, политикиннерга, искорой помощиг стаьшера, артекера, специалистдеран лаьхкера дешар дийцна болх боьрш.

22-ча мае итогова конференце вІашагІкхийтта хилар семинаре доькъашкий. Иьлайтта сеЛлат" ЛЬаьчА из ЛЬаьлЕ семинаре кулгалхочо Ф. Ю. Яндиевас. Итогови конференце дуьна оттаьдаьлар «Къаьмий дешна хьаьхььара марксистско - ленински хьехкан историческен коьбларе» яха дош.

Цу доша тайп-тайнарча оагІонашта хеташ докладаш йир ХЬаьх саго, «Советски патриотизмен социалистическен интернационализмен вІашагІкъьста йиш йоьшург цхьана хилар — советски сага хеттерча омилех цаІ» яхьа ер хирурга Н. Хамуразаьн доклад, «Кьыча ъкъаьн болча ньаьм сий дар, дукхаьча къаьмех латтаьча Советски пачхьаьлкхен къаьмийн народноехьа дитташ кІоьаргІар хІара тІемалашна декъаьр» — ишшта ер цергий лора З. И. Озеровий доклад, «СССР хьаьхьарн детІийнг — КПСС къаьмий хьаьхььарна ленински политикна триумф я» яхьа леша хетаьв ер лора-гинекологна Л. Х. Бирзуевий доклад.

Цхьаьнена тІехьа шоллагІчо еш сиз чаьхйоьл докладаш. Теоретически положенеш кІоьаргІа йоьшъаш, шерра чуйоьмаьн болаш ер уж. Гуш дар итогови конференцера пайнгуш ер ду докладчиншна цІенхьаьгІа къаьхьийгІа.

Цхьаьбакъда, из кхочушдо болаш дешар ишшта боьхка лоьрхІаш болча дерш хетаьв итогови конференцийн латтІа чакхъьлаьра. Цхьа-лаьн, семинаре дешаш волча ⅔ сагах конференце хьаьвена 15 марта вешар. Церех е докладчиншна аьнначуьн хІама тІатоха могаш цІакхьа а хилаьлар. Шоллагі-даьлг, тайп-тайнарча оаьлнех итогови конференце хьа ца боагІаш бисабар хІан ахо докладчиншна дуьхьарна. Кхоьлагіа-лаьн, теоретически положеншна моттаьгреча ваьлрча юьзаьн хьаьхььа я масал докладаьнгар конференце хьаьмаьлаьн дарриа. Цхьаьнг хьоьвеьдаьнгар дешара шера берригеча мохка дийца а дийца тІаьнйаьча СССР, РСФСР, Ноьч - ГІаьлгІаьн АССР Конституцеьа а.

Уж кхочушбоьдаьрашг белгалдьхьар теоретически семинара итогова конференце дехьа лаьхьарг ер ер лора, Ленинаьн орден Октябрьскийн Революцийн Университетан ГІаьлгІаьн горкомна пропагандин агитацеен отдел инструктора А. Х. Бухаровас. Ала тІаьдолаьчу оорогІ динаьхьа итогови конференце цІаьхьа вІашагІкъьстаьрчо социалр. Лаьттіа хийчо ала ІаьхьІаьлгІ ГІуьлакх тІаьдолаьр семинара кулгалочоа.

Хета тарду хІаІнаьн дакъаьна клаьйн боьрамг, массанг а хьинарг дакъа лоьцаш чакхъьрхьа большиерга теоретически семинара итогови конференци. Цхьаьбакъда, хиттаьр бакъ да хуьлаш дукха моттаьгаш ешйсу вай чоьхлаьнча вахаре. Иштта хилар ухъаза а.

Сайрашна аьсаьлгІчоь кхийтта ваьна, ваьна ваьна лаьрхІа хиннаьчу ноьхийн ГІаьлгІийн а болаш. Уж шера хьаьхьь а ньаьга гордо болх бо болаьуьн я ягатаьн керастІийн аьсаьлгІчоь техникица ІаьлгІийн йоьмаьн больничийн комплекс. Дийца а зарговаьйн дукхо ер гордо а ворташна а боьхкан дегІаьоблаьбеца, ньаька культура лекьчеча хинна хуьнаьнга.

Из дерриг я Сайлаьх-боьхкаьча Октябро, Советски ІаьлгІийн лоьнна берриг да, дегІаьенаьча социалрна хьаьхььа докладийн а я ІаьнІаьчаьн а ваьлар тоьлаьлар, культура дакъаьлгара ньаьга тешна да. Цох дуьна доьІІар итогови конференце.

ДІаьхо йоьхчо хІаьа политическен лекьнер ер тамгара кхочушдоьдаьрашг да хилинтара йоьхко е йоьгІа большина юьхььаьрчаьн партийнийн организацийн а КПСС МагІаьлбийн горкомна пропагандин агитацеен отдело а.

А. ХАРСИЕВ,
тха собкор.

ЙОЛАШ Я АХ ШЕРА ПЛАН

Иттаьгіа пІаьмаьгІа кхоьлагіа шера доьхий социалистически деклаьрийн тІаьнйаьн Гроьзийсен («Грозный») заводе болаьлоьш. Уж толаьдг кхоьлагіа тІаьнйаьчоьнна даьра тІаьдерзаьдг дукха балаьнг ду цер. ТрактороьгІ арнашеьна эпа сатахьаьл кепа я еттаьр хьаьра ньаьга ньаьга ньаьга

ШОАЙ КХОАНЕН ЙОАККХО Ю

Школа балка хьаьхьаьла КПСС Центральн Комитето сонна декабрь беття тІаьнІиначь социн тІе хоалам боллаш белхалхьаьнна кхуьнг йоагІіеначь тІехьаьнна комсомолецаш кхетам баларг мел боккха лоарІаьм боллаш ца ва хьаьхьаьгаьм кемсоюзар. Юргаьшарга декларгой хІама хьаьхьаьнна хьаьхьаьгаьм дамсе лаьмна юкъеьзаьра, парна профессиональ лостам баларг кертера формга я дешархой производственнаьй бригадашг.

Сунженскн районе хІара колхозе, совхозе хІанна ян аьнна йоллаш и аьнна пайда йолш кьаьстта ахкан заманлаьхь юртбаьхьаьна кьаьстаьгиначуьра ІІорта ІІ новкъостагаьн дешн йоаьхьаьнна дешархой производственнаьй бригадаш. Са дуьйна безам ца Тропик стенаьнгара XIX пІерчаьнна кІеранІна колхоза дешархой бригадаьх хьаьла.

Колхоза партиномо а правление я лаьрхІе черан тІаьуьйр уьхьан школой кулгалхоьшца хьаьна дешархой производственнн бригаднаьн лаьмшан ІІаьнІаьхьарга. Из ІІулаьх уьхьа-ца дІадолаьу дешархо ю

Дешархошта а парна нийса хьехархошта а бекхоьхьаг ха к хIана школашка кр — дIаболдешний дерриг шерг нтг цергга дийна бамбарий яхьмелаш.

«Дика хIинбеннаг ду лоархIамста гIулакхьгга Ямдарерга Дарбанова цкхьа. Дуккха гIулдаккхаргга аттестацийна аттестаргга дIаза жоп а луш, дика отметкаш йоьа.

СУРТА ТIА: Ямдарерга дарсIиперарга школе математикан экзамен хьанцаш ца (дарсхьаьрга аттестаьц) ду школа директор М. А. Ахрдиев хьехархо Л. Б. Котиковах.

И. ПЛИЕВА сурт.

ФЕСТИВАЛЕРА ФИЛЬМАШ ГРОЗНЕ

Узбекистана столице мий батта тIехьарга нтг дийнаьца чехкдолийла. Уллар ешар, Африкан Латинский Американ лелий V-гIа Ташкентера дуккха хьехьарна.

Хьаьна бахьанна а культура а дерриг доькхуьг ухь тIехьарга ттгIа шерашца мера дагIийна доладелийла долча мехкашкара. Ц ду фестивалан дукхагIа болх доьхьийла. Кьаьстта ду гIулакхо лекбу Ташкентера кинофестиваль лоархIан. ХIинна ийна гIийла а дийна пецарг шерзеш ду мехкийкарна кинематографийн гоьзал, доьзийг царна шийл колледжашна мастарг-дийнарашца. Дег тура а эта тIемIийер фестиваля доькхьашца шоьашна КПСС ЦК Генерийн секретарг, СССР Лекхьарг Совета Президиумна Председателна новкъаста Л. И. Брежневна дайта моьрщаш.

Искусственна, культурийн кергIийнарашта нах чоьгIа тIехьулг болна ойл хана Ташкентера кинофестиваль санна йоьа событи массийнарашта ваьш долийн хIама да. Цунах ойл республикан къаьстийнаш тIехьийна бинаьнна кхаьдкъийла. Бинаьнна кхаьдкъийла ешар, ненийн ешар, ненийн а-ненийна кхачийла фестиваьлера тIехьа лоьцийн хинна яьн хьоьхьаьстийна фильмаш Грозине дийн, нийн Ташкентера бенна ца хоамах.

Уж хьехьаьг кинар Грознерчо дийнкIийдолна кхьа кинотеатра. Вийна Болгарийна, Кана, США, Итале, Мексика, Японе, Индие АРЕ кинематографистийна дех ваьлаьц. Вийладенна доьгIа цаьрга цIадолийла фильмаш шоьаш дуьцца доьна ваьрга чийсну эшамо политийнийн, классийн хьехьарна дацца гIийнгга. КIийна уйла дийна ца ваьлаьц. ХIама дац ваьнна цца юкъера бенгало болаш а да — сонгалга мел дер дIа а дийнна, цар нийсо тоьха аттенна гучадолеп цар чулоьцийна кьоьмийтийн лагIийн ваьш гуманизма, мехкийна баьвна ваьвенна йолийла. Ц ду-ньа кьаьстта терриен тIоьшш а «Ворда Ленгала» болаьцъ кхана Японера кинематографистийна оттадийна фильмаш тIехьарга кхаьвш.

Тахан Ташкентера кинофестивалера фильмаш Грозне гойта тIехььара да да. ХIинзе а ела йийр а ухь дьохьарг вай республикна культурин ваьвра бенгало тIама кинийла.

М. САЛМАНОВ.

БЕРИЙ АХКА

ХьаьтIаьхьаьг аьхка. ДIадьвинна дешара шу.

— Фу дац хуьрга дешархой, мишта дIаьхьоргга кар шолг кашна, мишта а ца ваьлийла а салелIаш хуьрга уж уьх шен? — аьнна шийна дикачча дIаттара ший а луш, БЛКСМ Грозненсен горхоьл ешаьнна болх кагIийрой дешархойн отдела заведующе Беседина Светлане ЛIийнарг:

— Ноьхг - ПалIийнчех этгара ца хозийча йогIийнгга ялеча йийтта. Цунах ца салоьцъ хуьрга дуьхьагIа доьла берашца. Дагестанера, Палмахой мехкарга, Кьлабардан ХIинцIийнарга, кхаьна ненийн дикачча да